รับเข้าระบบ : 23/04/2569
พิจารณา : 12/06/2569
สิ้นสุดกระบวนการ : 22/07/2569

กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย

Building Social networks through contemporary songs inspired by the legend of Chiang Rai's mythical creature

ศศิพัชร์ หาญฤทธิ์*[1] กัลยาณี สายสุข[2] และ พุทธพร ลิ้วิเศษ[3]
Sasiphat Harnrit*[1] Kanlayanee Saisuk[2] and Puttaporn Leeviset[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมจากตำนานสัตว์วิเศษประจำท้องถิ่นเป็นฐานในการสร้างสรรค์และขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมสมัย ดำเนินการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายดนตรี จำนวน 80 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชนและคนรุ่นใหม่ช่วงอายุ 15-25 ปี (ร้อยละ 57.50) และสังกัดหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 70.00) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูลจริง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัจจัยและกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.57) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคมและด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางดนตรี ($\bar{x}$ = 4.57) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บทเพลงร่วมสมัยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสื่อสารและเผยแพร่กิจกรรมของเครือข่ายสู่สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.66) ควบคู่กับการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ร่วมกิจกรรมผ่านการบรรเลงดนตรีร่วมกัน ($\bar{x}$ = 4.64) กลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่ค้นพบจึงประกอบด้วย การใช้บทเพลงร่วมสมัยเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงสมาชิกและสื่อสารสู่ภายนอก ระบบการถ่ายทอดทักษะแบบพี่สอนน้อง และความพร้อมของทรัพยากรด้านสถานที่และอุปกรณ์ดนตรีที่ช่วยสร้างความยั่งยืนให้แก่เครือข่าย อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจในวัตถุประสงค์

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
*Corresponding author: sasiphat.mek@crru.ac.th

หลักของเครือข่ายเป็นประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุด (S.D. = 0.63) จึงควรพัฒนาการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ทุนทางวัฒนธรรมผ่านบทเพลงร่วมสมัยเป็นกลไกสำคัญในการสร้างทุนทางสังคมและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ อันเป็นนวัตกรรมทางสังคมในการสืบทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นของเมืองเชียงราย

คำสำคัญ: เครือข่ายทางสังคม, บทเพลงร่วมสมัย, สัตว์วิเศษเมืองเชียงราย, การมีส่วนร่วม, ทุนทางวัฒนธรรม

Abstract

This research aimed to investigate and analyze the mechanisms of social network building through contemporary songs inspired by the legends of Chiang Rai's mythical creatures, using local cultural capital as a foundation for creating and driving contemporary activities. A quantitative research methodology was employed, collecting data from 80 members of the music network, most of whom were youth and young adults aged 15-25 (57.50%) affiliated with public sector organizations such as educational institutions and local government agencies (70.00%). The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire that had been examined for content validity by experts and pilot-tested prior to actual data collection. Data were analyzed using descriptive statistics, namely mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.).

The findings revealed that members' overall opinions toward the factors and process of social network building were at a high level ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.57). The highest-rated dimensions were social bonding and the organization of music skill development activities ($\bar{x}$ = 4.57). Item-level analysis indicated that contemporary songs served as the most effective medium for communicating and disseminating network activities to the public ($\bar{x}$ = 4.66), together with fostering a sense of belonging among participants through collective musical performance ($\bar{x}$ = 4.64). The network-building mechanisms identified therefore comprised the use of contemporary songs as a medium connecting members and communicating with outsiders, a senior-teaching-junior skill transmission system, and the adequacy of venues and musical equipment sustaining the network. However, understanding of the network's primary objectives showed the greatest variance of opinions (S.D. = 0.63), suggesting a need for enhanced strategic communication to ensure unified perception. These findings demonstrate that applying cultural capital through contemporary songs is a key mechanism for generating

social capital and stimulating youth participation, constituting a social innovation for preserving Chiang Rai's local identity.

Keywords: Social Network, Contemporary Songs, Chiang Rai's Mythical Creatures, Participation, Cultural Capital

บทนำ

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีวัฒนธรรมและประเพณีอันยาวนาน หนึ่งในนั้น คือ ตำนานสัตว์วิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตเหนือธรรมชาติที่อาศัยอยู่ในป่าเขาและแม่น้ำ ตำนานเหล่านี้มักถูกเล่าต่อๆ กันมาผ่านบทเพลง นิทาน และงานศิลปะ ในยุคปัจจุบัน ผู้คนเริ่มหันมาสนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมของเมืองเชียงราย ตำนานสัตว์วิเศษจึงกลายเป็นแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจสำหรับศิลปินและนักดนตรีหลายคน พวกเขาเริ่มนำตำนานเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงร่วมสมัย ประกอบกับการที่จังหวัดเชียงรายมีนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรม ตำนานพื้นถิ่นจึงถูกนำมาตีความใหม่ผ่านงานดนตรีร่วมสมัยอย่างต่อเนื่อง การนำตำนานท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงร่วมสมัยสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ของ Bourdieu (1986) ซึ่งมองว่ามรดกทางวัฒนธรรม เรื่องเล่า และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนที่สามารถแปลงรูปไปสู่คุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจได้ เมื่อทุนดังกล่าวถูกขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมดนตรีแบบมีส่วนร่วม ย่อมก่อให้เกิดทุนทางสังคม (Social Capital) ตามแนวคิดของ Putnam (2000) ทั้งในลักษณะความผูกพันภายในกลุ่ม (Bonding) และการเชื่อมโยงข้ามกลุ่ม (Bridging) สอดคล้องกับงานของ Turino (2008) ที่ชี้ว่าดนตรีแบบมีส่วนร่วม (Participatory Music) เป็นกิจกรรมทางสังคมที่หลอมรวมผู้คนให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมและสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ขณะที่ DeNora (2000) และ Hesmondhalgh (2013) ยืนยันว่าดนตรีมีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในฐานะเครื่องมือจัดระเบียบอารมณ์ ความทรงจำ และความสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างสรรค์บทเพลงจากตำนานท้องถิ่นจึงมิใช่เพียงการอนุรักษ์วัฒนธรรม หากแต่เป็นกระบวนการประกอบสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบใหม่บนฐานของทุนทางวัฒนธรรมเดิม

ในบริบทสถานการณ์ปัจจุบัน จังหวัดเชียงรายได้รับการประกาศรับรองจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ (UNESCO Creative City of Design) เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2566 (UNESCO, 2023) สะท้อนศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมล้านนา ศิลปิน และเครือข่ายนักสร้างสรรค์ในพื้นที่ กระแสดังกล่าวทำให้กลไกการรวมกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ระดับจังหวัด ทั้งกลุ่มศิลปิน สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในฐานะพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ว่าด้วยเครือข่ายทางสังคมที่ผ่านมา (Granovetter, 1973; Wasserman & Faust, 1994) ยังมิได้เชื่อมโยงกับมิติการสร้างสรรค์ทางดนตรีจากตำนานท้องถิ่นในระดับพื้นที่จังหวัดอย่างชัดเจน การศึกษากลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย

จึงเป็นการเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ว่าด้วยการแปลงทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นทุนทางสังคมในเชิงพื้นที่

ทั้งนี้ ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ผูกพันกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่อดีต โดยมนุษย์ใช้การเลียนเสียงสัตว์เพื่อประโยชน์ในการล่าสัตว์ บทสวดอ้อนวอนพระเจ้าเพื่อให้คุ้มครองจากภัยธรรมชาติ บทเพลงกล่อมลูกเพื่อความรักภายในครอบครัว บทเพลงสำหรับเก็บเกี่ยวพืชผล เพื่อความสุขในการทำงานช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ตลอดจนบทโห่ร้องลั่นกลองรบและบทเพลงปลุกใจ ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความฮึกเหิมให้กับมนุษย์ ดนตรีจึงมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย และเมื่อสังคมเจริญขึ้น มนุษย์จึงใช้ความสามารถในการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อการปลุกเร้าและโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าสร้างความรื่นรมย์ในสังคม บทเพลงเป็นเสมือนเครื่องมือที่กวีหรือผู้แต่งสอดใส่ความคิดและความรู้สึกเพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว ทั้งยังเป็นภาพสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บทเพลงจึงเปรียบเสมือนวรรณกรรมที่มีทำนองสะท้อนสังคม และมีความสำคัญในฐานะวรรณกรรมของยุคสมัย ซึ่งสะท้อนสัญลักษณ์ที่แท้จริงของความหลัง เป็นตัวแทนของยุค เป็นภาพแห่งรสนิยม เป็นสายสัมพันธ์ของมวลมนุษย์ในอดีต การสร้างสรรค์ทางดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในทุกระดับ ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจที่พยายามสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมก็เป็นปัจจัยกำหนดหรือเป็นวัตถุดิบที่นำมาผสมสร้างสรรค์กับแนวคิดทางศิลปะที่สะท้อนผ่านดนตรีและบทเพลงในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ดนตรีหรือบทเพลงจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถสะท้อนเหตุการณ์สำคัญ แนวความคิด และอุดมการณ์ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างต่อเนื่อง (Puangkim, 2015) นอกจากนี้ ดนตรียังถือเป็นภาษาแห่งอารมณ์ที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านเสียงเพลงที่ได้มาจากแรงกระตุ้นหรือประสบการณ์ของตนเอง บทเพลงจึงเป็นสื่อกลางการติดต่อที่สำคัญของมนุษย์ในการสื่อความคิดต่อกัน และสามารถเชื่อมโยงให้เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคม

ในเชิงวิชาการ การสร้างเครือข่ายทางสังคมได้รับการอธิบายผ่านแนวคิดทุนทางสังคมของ Putnam (2000) ที่ให้ความสำคัญกับความไว้วางใจ บรรทัดฐาน และเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อความร่วมมือของสมาชิกในสังคม แนวคิดความเข้มแข็งของความเชื่อมโยงของ Granovetter (1973) ที่อธิบายบทบาทของความสัมพันธ์แบบเหนียวแน่น (strong ties) และแบบยืดหยุ่น (weak ties) ต่อการไหลเวียนของข้อมูลและทรัพยากรในเครือข่าย ตลอดจนแนวทางการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของ Wasserman and Faust (1994) ขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถพิจารณาได้ตามบันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) และแนวคิดการจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น (Phorngam, 2010) การวิจัยนี้จึงบูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้ากับบริบทของทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่ออธิบายกลไกที่บทเพลงร่วมสมัยทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้คนให้ก่อตัวเป็นเครือข่ายทางสังคมในเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด อันจะเป็นบทเรียนสำหรับการขับเคลื่อนชุมชนสร้างสรรค์ด้วยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นต่อไป

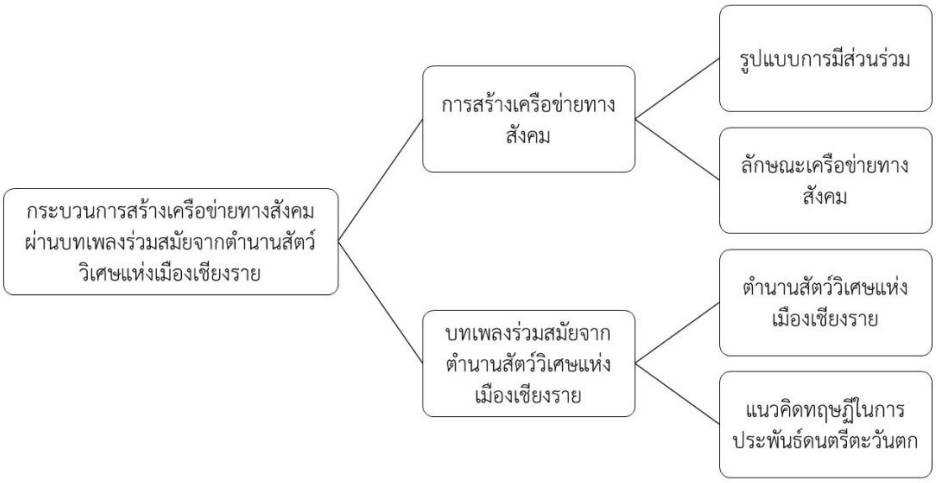
ทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านการสร้างสรรค์บทเพลงร่วมสมัยจากตำนานหรือนิทานท้องถิ่น สร้างเป็นชุมชนแห่งการสร้างสรรค์ตอบรับการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรีของจังหวัดเชียงรายเพื่อเป็นแนวทางในกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย เกิดขึ้นจากแนวคิดที่มุ่งหวังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ผ่านสื่อกลางที่เข้าถึงง่ายและเป็นที่คุ้นเคยอย่าง "บทเพลง"โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ของเมืองเชียงราย นั่นคือ "ตำนานสัตว์วิเศษ" นำมาผสมผสานกับรูปแบบดนตรีร่วมสมัย สร้างสรรค์เป็นบทเพลงที่ไพเราะและฟังง่าย นำเสนอเรื่องราวและคติสอนใจจากตำนานสัตว์วิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของดนตรีในฐานะตัวกลางทางวัฒนธรรม (cultural mediator) ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนเข้าด้วยกัน โดยผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบแนวคิดขึ้นจากแนวคิดทุนทางสังคม (Putnam, 2000) ทฤษฎีความเข้มแข็งของความเชื่อมโยง (Granovetter, 1973) การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Wasserman & Faust, 1994) และบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Arnstein, 1969) ร่วมกับบริบทของตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงรายและการออกแบบการวิจัยของผู้เขียน กำหนดประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม (modes of participation) ซึ่งศึกษาพลวัตของกระบวนการสร้างสรรค์ (creative process) และการเผยแพร่อัตลักษณ์ผ่านบทเพลง รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ข้ามภาคส่วนระหว่างศิลปินร่วมสมัย ปราชญ์ชาวบ้านผู้ถือครององค์ความรู้ด้านตำนาน กลุ่มเยาวชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์กลไกการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ผู้ประกอบสร้างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประเด็นที่สองคือกลไกการสื่อสาร ซึ่งศึกษาว่าดนตรีทำหน้าที่เป็น "ภาษาสากล" ในการถ่ายทอดความหมายของตำนานสัตว์วิเศษ เพื่อสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนได้อย่างไร ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายดนตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสรรค์และฝึกซ้อมบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกซ้อมเพลงอย่างต่อเนื่องและสมัครใจตอบแบบสอบถาม จำนวน 80 คน ครอบคลุมผู้มีบทบาทเป็นผู้บริหารหรือผู้นำเครือข่าย คณะทำงานหรือผู้ประสานงาน สมาชิกผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี และอาสาสมัครหรือผู้สนับสนุนภายนอก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับสัตว์วิเศษหรือตำนานของเมืองเชียงราย ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษา

2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มคนที่มีความสนใจในการเล่นดนตรีด้านการมีส่วนร่วม โดยเป็นกลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกซ้อมเพลงจำนวน 80 คน ตามที่ระบุไว้ในหัวข้อประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมและการมีส่วนร่วม โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมปัจจัยการสร้างเครือข่าย 8 ด้าน แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยในการสร้างเครือข่ายและกิจกรรม

ดนตรี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ทั้งนี้ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) [ผู้เขียนโปรดระบุจำนวนผู้เชี่ยวชาญและผลค่า IOC ที่ได้] และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค [ผู้เขียนโปรดระบุผลค่าความเชื่อมั่นที่ได้] ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลส่วนที่ 2 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ คือ 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มาก 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด ส่วนข้อมูลจากเอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ตามแนวคิดและทฤษฎีที่วางไว้ แล้วนำมาประกอบการอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายและการดำเนินงานร่วมกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโครงการวิจัยเรื่อง "กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย" ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็น เพศชาย (ร้อยละ 60.00) และอยู่ในช่วง วัยรุ่นถึงวัยทำงานตอนต้น (อายุ 15 - 25 ปี) ถึงร้อยละ 57.50 สะท้อนว่าเครือข่ายนี้ขับเคลื่อนโดยพลังของคนรุ่นใหม่เป็นหลัก

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายและการดำเนินงานร่วมกัน พบว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีบทบาทเป็นสมาชิก/ผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.25 รองลงมา คือ มีบทบาทเป็นอาสาสมัคร/ผู้สนับสนุนภายนอก คิดเป็นร้อยละ 18.75 มีบทบาทเป็นคณะทำงาน/ผู้ประสานงาน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมีบทบาทเป็นผู้บริหาร/ผู้นำเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 7.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์แยกตามบทบาทในเครือข่าย

บทบาทในเครือข่าย	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหาร / ผู้นำเครือข่าย	6	7.50
2. คณะทำงาน / ผู้ประสานงาน	14	17.50
3. สมาชิก / ผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี	45	56.25

4. อาสาสมัคร / ผู้สนับสนุนภายนอก	15	18.75
รวม	**80**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีบทบาทเป็นสมาชิก/ผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.25 รองลงมา คือ มีบทบาทเป็นอาสาสมัคร/ผู้สนับสนุนภายนอก คิดเป็นร้อยละ 18.75 มีบทบาทเป็นคณะทำงาน/ผู้ประสานงาน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมีบทบาทเป็นผู้บริหาร/ผู้นำเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 7.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามประสบการณ์หรือทักษะด้านดนตรี

ประสบการณ์หรือทักษะด้านดนตรี	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีพื้นฐาน (เน้นการมีส่วนร่วมด้านการจัดการ)	1	1.25
2. ระดับเริ่มต้น (กำลังศึกษา/ฝึกซ้อม)	29	36.25
3. ระดับกลาง (สามารถบรรเลงร่วมกับผู้อื่นได้)	42	52.50
4. ระดับเชี่ยวชาญ (วิทยากร/ครูสอนดนตรี/นักดนตรีอาชีพ)	8	10.00
รวม	**80**	**100.00**

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์หรือทักษะด้านดนตรีในระดับกลาง (สามารถบรรเลงร่วมกับผู้อื่นได้) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมา คือ มีประสบการณ์หรือทักษะด้านดนตรีในระดับเริ่มต้น (กำลังศึกษา/ฝึกซ้อม) คิดเป็นร้อยละ 36.25 มีประสบการณ์หรือทักษะด้านดนตรีในระดับเชี่ยวชาญ (วิทยากร/ครูสอนดนตรี/นักดนตรีอาชีพ) คิดเป็นร้อยละ 10.00 และไม่มีพื้นฐานด้านดนตรี (เน้นการมีส่วนร่วมด้านการจัดการ) คิดเป็นร้อยละ 1.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสังกัดองค์กร/กลุ่ม

สังกัดองค์กร / กลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาครัฐ (เช่น โรงเรียน, ส่วนท้องถิ่น)	56	70.00
2. ภาคเอกชน (เช่น ค่ายเพลง, ร้านดนตรี)	2	2.50
3. ภาคประชาสังคม (เช่น ชมรมดนตรี, มูลนิธิ)	12	15.00
4. อิสระ / ประชาชนทั่วไป	10	12.50
รวม	**80**	**100.00**

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสังกัดภาครัฐ (เช่น โรงเรียน, ส่วนท้องถิ่น) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมา คือ สังกัดองค์กร/กลุ่มภาคประชาสังคม (เช่น ชมรมดนตรี, มูลนิธิ) คิดเป็นร้อยละ

15.00 กลุ่มอิสระ/ประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 12.50 และสังกัดองค์กรภาคเอกชน (เช่น ค่ายเพลง, ร้านดนตรี) คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเข้ามามีส่วนร่วมและการให้ความช่วยหลือจากหน่วยงานภายนอก ด้านที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals)			
1. สมาชิกในเครือข่ายมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์หลักของเครือข่ายอย่างชัดเจน	4.33	0.63	มาก
2. เป้าหมายของเครือข่ายสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือองค์กรของท่าน	4.26	0.65	มาก
3. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.59	0.57	มากที่สุด
รวม	**4.39**	**0.62**	**มาก**
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ (Participation)			
4. สมาชิกทุกคนมีโอกาสร่วมเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ	4.64	0.56	มากที่สุด
5. มีความสมัครใจในการเข้าร่วมเครือข่ายโดยปราศจากการบังคับ	4.49	0.62	มาก
6. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง	4.40	0.54	มาก
รวม	**4.45**	**0.57**	**มาก**
ด้านที่ 3 ความไว้วางใจและภาวะผู้นำ (Trust & Leadership)			
7. ผู้นำเครือข่ายมีความสามารถในการประสานงานและสร้างความร่วมมือ	4.51	0.57	มากที่สุด
8. สมาชิกมีความไว้วางใจและยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนร่วมเครือข่าย	4.26	0.61	มาก
9. มีความเอื้ออาทรและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดปัญหา	4.44	0.59	มาก
รวม	**4.40**	**0.59**	**มาก**
ด้านที่ 4 การบริหารจัดการและทรัพยากร (Management)			

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
10. มีระบบการจัดการที่ยืดหยุ่นและไม่ซับซ้อนจนเกินไป	4.46	0.59	มาก
11. มีการสนับสนุนทรัพยากร (งบประมาณ, บุคลากร, สถานที่) ที่เพียงพอ	4.49	0.60	มาก
12. มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม	4.48	0.55	มาก
รวม	**4.48**	**0.58**	**มาก**
ภาพรวม	**4.44**	**0.59**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมและการให้ความช่วยหลือจากหน่วยงานภายนอก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44, SD = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39, SD = 0.62) ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ (Participation) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.45, SD = 0.57) ด้านที่ 3 ความไว้วางใจและภาวะผู้นำ (Trust & Leadership) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, SD = 0.59) และด้านที่ 4 การบริหารจัดการและทรัพยากร (Management) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48, SD = 0.58)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะที่จำเป็นและระดับการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 5 ทักษะที่จำเป็นของสมาชิกและผู้นำ (Skills)			
13. ท่านมีความสามารถในการกระตุ้นและเสริมสร้างกำลังใจให้เพื่อนร่วมเครือข่าย	4.46	0.59	มาก
14. ท่านสามารถประสานงานกับองค์กรอื่นที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเท่าเทียม	4.53	0.62	มากที่สุด
15. ท่านมีการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างด้วยความเมตตาและเข้าใจ (Appreciation)	4.55	0.53	มากที่สุด
รวม	**4.51**	**0.58**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation Levels)			
16. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและร่วมวางแผนกลยุทธ์ของเครือข่าย	4.49	0.57	มาก

17.	ท่านร่วมดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.63	0.51	มากที่สุด
18.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย	4.41	0.52	มาก
	รวม	**4.51**	**0.53**	**มากที่สุด**
	ภาพรวม	**4.51**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 พบว่า ทักษะที่จำเป็นและระดับการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 5 ทักษะที่จำเป็นของสมาชิกและผู้นำ (Skills) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.58) ด้านที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation Levels) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.53)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรี

	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 7 การจัดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา (Music Activity & Skill)				
19.	รูปแบบกิจกรรมดนตรีมีความหลากหลายและน่าสนใจ (เช่น การบรรเลงร่วม, การประกวด, การอบรมเชิงปฏิบัติการ)	4.61	0.49	มากที่สุด
20.	กิจกรรมดนตรีช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการยอมรับในบทบาทของผู้อื่น (เช่น การเล่นวงดนตรี)	4.65	0.51	มากที่สุด
21.	มีการนำบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีมาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสมาชิก	4.50	0.62	มาก
22.	กิจกรรมดนตรีช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและลดช่องว่างระหว่างสมาชิกในเครือข่าย	4.54	0.62	มากที่สุด

23.	มีการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการฝึกฝน (เช่น เครื่องดนตรี สถานที่ฝึกซ้อม เทคโนโลยีเสียง)	4.64	0.48	มากที่สุด
24.	มีเวทีหรือพื้นที่สาธารณะให้สมาชิกได้แสดงออกถึงความสามารถและผลผลิตของเครือข่าย	4.50	0.55	มาก
	ภาพรวม	**4.57**	**0.54**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรี ด้านที่ 7 การจัดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา (Music Activity & Skill) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, SD = 0.54) เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า กิจกรรมดนตรีช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการยอมรับในบทบาทของผู้อื่น (เช่น การเล่นวงดนตรี) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65, SD = 0.51) รองลงมา คือ มีการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการฝึกฝน (เช่น เครื่องดนตรี สถานที่ฝึกซ้อม เทคโนโลยีเสียง) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, SD = 0.48) รูปแบบกิจกรรมดนตรีมีความหลากหลายและน่าสนใจ (เช่น การบรรเลงร่วม, การประกวด, การอบรมเชิงปฏิบัติการ) ($\overline{X}$ = 4.61, SD = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด กิจกรรมดนตรีช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและลดช่องว่างระหว่างสมาชิกในเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, SD = 0.62) มีการนำบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีมาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสมาชิก อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.50, SD = 0.62) และมีเวทีหรือพื้นที่สาธารณะให้สมาชิกได้แสดงออกถึงความสามารถและผลผลิตของเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.50, SD = 0.55) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลง

	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 8 กระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคม(Social Bonding)				
25.	การร้องเพลงหรือเล่นดนตรีร่วมกันช่วยสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่ม (Sense of Belonging)	4.64	0.51	มากที่สุด
26.	เนื้อหาของบทเพลงที่ใช้ช่วยสร้างอุดมการณ์หรือเป้าหมายชีวิตร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย	4.54	0.53	มากที่สุด
27.	กิจกรรมดนตรีช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งในเครือข่าย	4.46	0.57	มาก
28.	มีกระบวนการถ่ายทอดทักษะทางดนตรีจากรุ่นสู่รุ่น (เช่น พี่สอนน้อง) เพื่อรักษาความยั่งยืนของเครือข่าย	4.61	0.54	มากที่สุด

29.	บทเพลงถูกใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ชื่อเสียงและกิจกรรมของเครือข่ายสู่ชุมชนภายนอก	4.66	0.55	มากที่สุด
30.	สมาชิกในเครือข่ายมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากกิจกรรมด้านดนตรี	4.49	0.53	มาก
	ภาพรวม	**4.57**	**0.54**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลง ด้านที่ 8 กระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคม(Social Bonding) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, SD = 0.54) เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า บทเพลงถูกใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ชื่อเสียงและกิจกรรมของเครือข่ายสู่ชุมชนภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, SD = 0.55) รองลงมา คือ การร้องเพลงหรือเล่นดนตรีร่วมกันช่วยสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่ม (Sense of Belonging) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, SD = 0.51) มีกระบวนการถ่ายทอดทักษะทางดนตรีจากรุ่นสู่รุ่น (เช่น พี่สอนน้อง) เพื่อรักษาความยั่งยืนของเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, SD = 0.54) เนื้อหาของบทเพลงที่ใช้ช่วยสร้างอุดมการณ์หรือเป้าหมายชีวิตร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, SD = 0.53) สมาชิกในเครือข่ายมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากกิจกรรมด้านดนตรี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, SD = 0.53) และกิจกรรมดนตรีช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งในเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.46, SD = 0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นต่อปัจจัยในการสร้างเครือข่ายและกิจกรรมดนตรี แยกเป็นรายประเด็น

	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals)	4.39	0.62	มาก
2.	ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ (Participation)	4.45	0.57	มาก
3.	ด้านที่ 3 ความไว้วางใจและภาวะผู้นำ (Trust & Leadership)	4.40	0.59	มาก
4.	ด้านที่ 4 การบริหารจัดการและทรัพยากร (Management)	4.48	0.58	มาก
5.	ด้านที่ 5 ทักษะที่จำเป็นของสมาชิกและผู้นำ (Skills)	4.51	0.58	มากที่สุด

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
6. ด้านที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation Levels)	4.51	0.53	มากที่สุด
7. ด้านที่ 7 การจัดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา (Music Activity & Skill)	4.57	0.54	มากที่สุด
8. ด้านที่ 8 กระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคม(Social Bonding)	4.57	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.49**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยในการสร้างเครือข่ายและกิจกรรมดนตรี แยกเป็นรายประเด็น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, SD = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 7 การจัดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา (Music Activity & Skill) และด้านที่ 8 กระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคม (Social Bonding) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากัน ($\overline{X}$ = 4.57, SD = 0.54) รองลงมา คือ ด้านที่ 5 ทักษะที่จำเป็นของสมาชิกและผู้นำ (Skills) ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.58) และด้านที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation Levels) ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ด้านที่ 4 การบริหารจัดการและทรัพยากร (Management) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48, SD = 0.58) ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ (Participation) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.45, SD = 0.57) ด้านที่ 3 ความไว้วางใจและภาวะผู้นำ (Trust & Leadership) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, SD = 0.59) และด้านที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39, SD = 0.62) ตามลำดับ

โดยสรุป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.00) มีช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 57.50) ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นสมาชิกหรือผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี (ร้อยละ 56.25) มีทักษะทางดนตรีในระดับกลางที่สามารถบรรเลงร่วมกับผู้อื่นได้ (ร้อยละ 52.50) และสังกัดหน่วยงานภาครัฐ เช่น โรงเรียน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 70.00) สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายและการดำเนินงานร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.44) โดยด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.39) ซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจนเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.45) โดยสมาชิกให้ความสำคัญสูงสุดกับการมีโอกาสร่วมเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ ด้านความไว้วางใจและภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40) โดยผู้นำเครือข่ายมีความโดดเด่นด้าน

การประสานงานและสร้างความร่วมมือ และด้านการบริหารจัดการและทรัพยากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.48) ซึ่งมีระบบการจัดการที่ยืดหยุ่นและการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ

ด้านทักษะที่จำเป็นและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.51) โดยสมาชิกมีความสามารถโดดเด่นในการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและการประสานงานกับองค์กรอื่นอย่างเท่าเทียม รวมทั้งมีการร่วมดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในระดับสูงที่สุด ขณะที่ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะดนตรีและด้านกระบวนการสร้างความผูกพันทางสังคม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของงานวิจัยนี้ มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.57) กล่าวคือ กิจกรรมดนตรีช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการยอมรับในบทบาทของผู้อื่นได้ดีที่สุด ($\bar{x}$ = 4.65) มีการจัดสรรทรัพยากรและสถานที่ฝึกซ้อมที่เหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.64) บทเพลงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเผยแพร่ชื่อเสียงของเครือข่ายสู่ภายนอก ($\bar{x}$ = 4.66) และการเล่นดนตรีร่วมกันช่วยสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่มได้อย่างเหนียวแน่น ($\bar{x}$ = 4.64) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อปัจจัยในการสร้างเครือข่ายและกิจกรรมดนตรีทั้ง 8 ด้านโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.57)

เมื่อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์กลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย พบว่ากลไกดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนที่ทำงานเชื่อมโยงกัน ได้แก่ (1) บทเพลงร่วมสมัยในฐานะสื่อกลางทางวัฒนธรรม ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเผยแพร่กิจกรรมของเครือข่ายสู่ชุมชนภายนอก ($\bar{x}$ = 4.66) และสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกลุ่มผ่านการบรรเลงร่วมกัน ($\bar{x}$ = 4.64) (2) กระบวนการถ่ายทอดทักษะจากรุ่นสู่รุ่นแบบพี่สอนน้อง ($\bar{x}$ = 4.61) ซึ่งเป็นกลไกรักษาความยั่งยืนและส่งต่อองค์ความรู้ภายในเครือข่าย และ (3) ปัจจัยเกื้อหนุนด้านการบริหารจัดการทรัพยากร สถานที่ และอุปกรณ์ดนตรีที่เพียงพอ ($\bar{x}$ = 4.64) ประกอบกับภาวะผู้นำที่เข้มแข็งและการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจของสมาชิก ทั้งสามองค์ประกอบนี้ร่วมกันแสดงให้เห็นว่าการใช้บทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงรายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงผู้คน สร้างทักษะการทำงานเป็นทีม และสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งผ่านอัตลักษณ์ร่วมของท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านบทเพลงร่วมสมัยจากตำนานสัตว์วิเศษแห่งเมืองเชียงราย มีความคิดเห็นของสมาชิกต่อปัจจัยในการสร้างเครือข่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.49) ซึ่งสามารถอภิปรายผลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีได้ใน 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การสร้างพันธะทางสังคมผ่านกิจกรรมดนตรี (Social Bonding and Music) ผลการวิจัยชี้ว่าการใช้บทเพลงเป็นสื่อกลางสามารถสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวได้สูงมาก ($\bar{x}$=4.64) สอดคล้องกับแนวคิด ทุนทางสังคม (Social Capital) ของ Putnam (2000) ที่เน้นการสร้าง "Bonding Social Capital" หรือความผูกพันภายในกลุ่ม ดนตรีทำหน้าที่เป็น "ภาษาสากล" ที่ลดช่องว่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ (อายุ 15-25 ปี) ที่มีสัดส่วนสูงสุดในเครือข่าย การบรรเลงดนตรีร่วมกันไม่ได้เป็นเพียงการฝึกซ้อม แต่คือกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกที่ทำให้เกิดความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของเครือข่ายทางสังคม นอกจากนี้ ผลด้านความไว้วางใจและภาวะผู้นำที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40) ยังสนับสนุนข้อเสนอของ Putnam ที่ว่าความไว้วางใจเป็นทั้งผลผลิตและเงื่อนไขของการสะสมทุนทางสังคม การจัดกิจกรรมดนตรีร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นพื้นที่บ่มเพาะความไว้วางใจที่จับต้องได้ของเครือข่ายแห่งนี้

2. ระดับการมีส่วนร่วมและความสมัครใจ (Levels of Participation) เมื่อวิเคราะห์ผ่าน บันไดการมีส่วนร่วม (Arnstein's Ladder of Participation) พบว่าเครือข่ายนี้ก้าวข้ามการเป็นเพียงผู้รับฟัง (Informing) ไปสู่ระดับการมีอำนาจตัดสินใจและร่วมดำเนินการ (Partnership/Delegated Power) โดยเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความสม่ำเสมอในการร่วมกิจกรรม ($\bar{x}$=4.63) และความเป็นอาสาสมัครโดยปราศจากการบังคับ ($\bar{x}$=4.49) การที่สมาชิกส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 70.00) แต่ยังคงมีระดับความสมัครใจสูง สะท้อนว่าโครงสร้างของเครือข่ายมีการออกแบบที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ได้เป็นเพียงการสั่งการตามสายงานบริหาร ข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น (Phorngam, 2010) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงต้องตั้งอยู่บนความสมัครใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของสมาชิก มิใช่การสั่งการจากโครงสร้างอำนาจ

3. โครงสร้างและการไหลเวียนของข้อมูลในเครือข่าย (Network Structure and Flow) ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมระบุว่าความเข้มแข็งของเครือข่ายขึ้นอยู่กับการไหลเวียนของทรัพยากรและข้อมูล ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Granovetter (1973) ยืนยันว่าเครือข่ายนี้มีความเข้มแข็งด้านการถ่ายทอดทักษะดนตรีจากรุ่นสู่รุ่นหรือระบบพี่สอนน้อง ($\bar{x}$=4.61) ซึ่งในทางทฤษฎีคือการสร้าง "ความเชื่อมโยงที่เหนียวแน่น" (Strong Ties) ขณะเดียวกัน การใช้บทเพลงสื่อสารกับชุมชนภายนอก ($\bar{x}$=4.66) ก็เป็นการสร้าง "ความเชื่อมโยงที่ยืดหยุ่น" (Weak Ties) เพื่อขยายฐานเครือข่ายไปสู่สังคมวงกว้าง อย่างไรก็ตาม ค่า S.D. ที่สูงในด้านความเข้าใจวัตถุประสงค์ (0.63) สะท้อนถึง "ความแตกต่างเชิงบทบาท" (Role Differentiation) ที่ผู้นำเครือข่ายต้องเร่งสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อให้เครือข่ายขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ การพิจารณาเครือข่ายในฐานะโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการวิเคราะห์

เครือข่ายทางสังคมของ Wasserman and Faust (1994) ขณะที่ผลด้านการบริหารจัดการและทรัพยากรที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.48) สะท้อนหลักการจัดองค์การที่ยืดหยุ่นและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอตามแนวคิดองค์การและการจัดการ (Sereerat, 2007) ซึ่งเป็นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ทำให้กลไกการสร้างเครือข่ายผ่านบทเพลงดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบว่าความเข้าใจในวัตถุประสงค์หลักของเครือข่ายเป็นประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุด (S.D. = 0.63) ผู้นำเครือข่ายและหน่วยงานเจ้าภาพ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ควรจัดทำแผนการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ การประชุมชี้แจงเป้าหมายร่วม และเอกสารแนะนำเครือข่ายสำหรับสมาชิกทุกบทบาท เพื่อให้เกิดการรับรู้วัตถุประสงค์ของเครือข่ายอย่างเป็นเอกภาพ

2. จากข้อค้นพบว่าบทเพลงเป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเผยแพร่กิจกรรมของเครือข่ายสู่ภายนอก ($\bar{x}$ = 4.66) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย รวมถึงสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนเวทีการแสดง พื้นที่สาธารณะ และช่องทางสื่อสมัยใหม่ในการเผยแพร่บทเพลงจากตำนานสัตว์วิเศษ เพื่อขยายฐานผู้เข้าร่วมเครือข่ายและต่อยอดสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัด

3. จากข้อค้นพบด้านระบบการถ่ายทอดทักษะแบบพี่สอนน้อง ($\bar{x}$ = 4.61) และความพร้อมของทรัพยากรต่อการฝึกฝน ($\bar{x}$ = 4.64) โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารเครือข่ายดนตรี ควรจัดสรรงบประมาณ สถานที่ฝึกซ้อม และบุคลากรพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาความยั่งยืนของกลไกการถ่ายทอดทักษะระหว่างรุ่นภายในเครือข่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณจากความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย จึงยังมีช่องว่างด้านข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพลวัตของกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงและการปฏิสัมพันธ์ข้ามภาคส่วนระหว่างศิลปินร่วมสมัย ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มเยาวชน และหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่ออธิบายกลไกดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรวิเคราะห์โครงสร้างและลักษณะของเครือข่ายทางสังคมด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (social network analysis) ตามแนวทางของ Wasserman and Faust (1994) เพื่อจำแนกความสัมพันธ์ทั้งเครือข่ายในแนวราบระหว่างกลุ่มภาคประชาสังคมและกลุ่มผู้มีสุนทรียภาพร่วมกัน และเครือข่ายในแนวตั้งระหว่างชุมชนกับกลไกเชิงนโยบายของจังหวัด

3. ควรมีการศึกษาติดตามผลระยะยาว (longitudinal study) เพื่อประเมินความยั่งยืนของเครือข่ายและผลกระทบของบทเพลงร่วมสมัยต่อการสืบทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบกับการใช้ทุน

ทางวัฒนธรรมรูปแบบอื่น เช่น ศิลปะการแสดงหรือหัตถกรรมพื้นถิ่น เพื่อขยายองค์ความรู้เรื่องกลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมด้วยทุนวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners, 35*(4), 216-224. https://doi.org/10.1080/01944366908977225

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood Press.

DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Cambridge University Press.

Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology, 78*(6), 1360-1380.

Hesmondhalgh, D. (2013). *Why music matters*. Wiley-Blackwell.

Phorngam, K. (2010). *Self-management of communities and localities*. Bapit Khan Phim. [in Thai]

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

Sereerat, S. (2007). *Organization and management*. Thammasarn. [in Thai]

Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Suweeriyasan. [in Thai]

Turino, T. (2008). *Music as social life: The politics of participation*. University of Chicago Press.

UNESCO. (2023, October 31). *55 new cities join the UNESCO Creative Cities Network on World Cities Day*. https://www.unesco.org/en/articles/55-new-cities-join-unesco-creative-cities-network-world-cities-day

Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social network analysis: Methods and applications*. Cambridge University Press.